

Тодор Ковачев
КРЕПОСТТА НА КОВАЧИТЕ
Том 3

Автор Тодор Ковачев
Редактор Мирослава Бенковска
Коректор Валя Калчева
Технически редактор Стефка Иванова

Формат 32/84x108. Печ. коли 38

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ТРУД“
София 1202, ул. „Св. св. Кирил и Методий“ № 84;
тел. 02/942 23 75
Разпространение – тел. 02/846 75 29
e-mail:office@trud.cc
www.trud.cc
www.znam.bg

Печат M&BM Ltd.

© Тодор Ковачев, автор, 2019 г.
© Орлин Атанасов, корица, 2019 г.
© Книгоиздателска къща „Труд“, 2019 г.

ISBN 978-954-398-601-9

ТОДОР КОВАЧЕВ

КРЕПОСТА
НА КОВАЧЕТЕ

III

ТОМ

ПОСЛЕДНИЯТ ЗАЩИТНИК

КНИГОИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ТРУД“, 2019 г.

*Народ, който не помни своето минало,
няма и бъдеще.*

ГЛАВА ПЪРВА

Пролетта бавно настъпваше в долината между Витоша и Голо бърдо. Плачещите върби първи наклониха клони над водите на Струма. Едни след други се раззеленяваха тополите и брезите. Слънцето изгряваше над Витоша и първите му лъчи позлатяваха върховете на Голо бърдо. Топлите пролетни лъчи след малко огряваха цялата долина. Дърветата и тревата бяха покрити с малки капки роса и всичко сякаш беше покрито със сребърни точки. През май природата се събуждаше за нов живот. Долината представляваше зелен килим, изпъстрен с белите цветове на дърветата.

Стопаните бързаха да оградят овчарниците. Изкарваха овцете на паша и трябваше да отделят агнетата от майките. Кавали огласяха долината. Тук-там се чуваха звънци на стадата. По дворовете жителите на Градище започваха да поправят колите и инвентара. Жените метяха, чистеха и се готвеха да варосат къщите си преди Великден. В цялата долина се раждаше нов живот.

С всеки изминал ден водата в Струма се увеличаваше, тя ставаше буйна, напираше да излезе от коритото, но преплетените корени на дървета не ѝ позволяваха да потече в произволна посока. Реката даваше живот на цялата долина. Струма извираше под Черни връх и се спускаше от планината като малък ручей. По-надолу Струма изчезваше преди село Боснек. Водата се появяваше отново след селото, но извираше от земята, сякаш вреше. Това място хората

бяха нарекли Врелото. Водите от Кладница и Попово се събираха в долината. Струма, събрала мощ от трите реки, минаваше през тесен пролом между Бога глава и Опашиница. Водата се пенеше, блъскаше се, сякаш се задъхваше, и освободила се от прегръдката на скалите поемаше надолу. През пролетта, когато снеговете на Витоша започваха да се топят, реката излизаше от коритото си, но след месец се успокояваше.

Къщата на Андрей Ковачки се намираще до Попов извор в Крапец. Малкото поточе целогодишно течеше през двора му и отиваше към Струма. Андрей беше огради двора си и по ливадата пасяха няколко овце. Той ги беше оставил у дома, агнетата бяха малки и не можеше да ги отдели от майките им.

Двамата с Ружка бяха сами, децата се задомиха и живееха със семействата си. През лятото внуците идваха при тях и по цял ден тичаха по ливадата. Лиско, каракачанското куче, единствен им правеше компания и нито за миг не оставяше децата сами. Агнетата бяха затворени, в края на деня Андрей ги пускаше и те сучеха майчино мляко.

Андрей имаше три стада с над четиристотин овце и кози. Работеше от тъмно до тъмно. Две от кошарите им бяха оставени от бащата на Ружка в Чуйпетлово. Синовете му нямаха желание да се занимават с овцете и той остави две от стадата, чарка, тепавицата и гората под Петрус на Андрей и Ружка. Всяка сутрин Ружка приготвяше попара и торба с храна за деня на Андрей. Той прехвърляше манлихерата през рамо и тръгваше. Лиско го чакаше пред портата.

Преди години на малка поляна в гората пред него изскочи вълк. Андрей не очакваше такава среща. Вълците по това време бяха високо в планината. Този не побягна, озъби се и се приготви да го нападне. Андрей за секунда свали пушката, прицели се в движение и гръмна. Вълкът подскочи над метър и падна на земята. След този случай Андрей винаги излизаше в гората със заредена карабина.

През есента на 1943 година времето все още беше сухо и топло. Слънцето късно се показваше над Витоша и бър-

заше да се скрие зад Друганските върхове на Голо бърдо. Грееше, но не топлеше. Листата на дърветата бяха опаднали и само на някои клони все още имаше по някой плод. Всички очакваха първия сняг. Предишните зими бяха дълги и мразовити. Снегът обикновено идваше през ноември и се задържаше до март. Тази година закъсня.

Андрей се изненада, когато видя братовчед си Христо да влиза в двора му.

– Братко, откъде пристигаш по това време, нима си бил път от София? – попита го той.

– София я бомбардират, сринаха гарата. Един път щом са тръгнали, ще се върнат отново. Всичко живо бяга и ние се върнахме у дома, добре че има къде да се приберем – отвърна Христо.

– Влизай, ще ми бъдеш гост! – покани го Андрей.

По двора тичаха две деца и вдигаха врява.

– Тези юнаци са внуците ми – представи ги Андрей на Христо.

Децата млъкнаха и с интерес загледаха непознатия човек. Влязоха вътре, страничната врата се отвори и влезе Ружка.

– Бате Христо, добре дошъл! – спусна се тя да му целува ръка.

– Брате, сядай на масата, казвай как живееш – покани го Андрей.

– В София започнаха да падат бомби. Англичаните ги познаваме. При Дойран им дадохме добър урок и предполагам, че не са го забравили. В София повечето хора бягат. Влаковете са претъпкани и ако човек реши да се качи, не може да намери място дори в коридорите. Аз взех каруцата на брат ми Петър и се прибрахме у дома в Рибарица. Сега Райна и дъщеря ми Цветанка чистят къщата. Няколко години никой не е живял в две от стаите. Първо да изкараме зимата. Братовчедите ми докараха дърва, но всичко друго е с купони, нищо няма от къде да купиш. До селото трудно се слиза, особено през зимата – отвърна Христо.

– Къщата ми е голяма, можете да дойдете при нас, ние сме само двамата с Ружка. Цветан и жена му работят в

Радомир, оставили са ми тези палавници. По цял ден тичат и не слушат баба си. Животът в града стана труден, може би Цветан ще се върне.

– Бате Христо, не го слушай, децата са ни добри! – прекъсна го Ружка и започна да нарежда масата.

– Ти как я караш, братко? – попита Христо.

– От сутрин до вечер работя и не мога да се прибера. Имаме над четиристотин брави овце и кози, девет коня, волове и крави, ниви. Ако не взема работници на банцига и тепавицата, през лятото нищо не мога да свърша. Синът ми предпочете да седи при жена си в Радомир. През лятото идва да ми помага, но не го влече земеделската работа. Какво ще правим с толкова стока и земя, като остареем с Ружка? – засмя се Андрей.

– Ще продадем стоката и земята и ще станем граждани като бате Христо – отвърна тя.

– Преди половин година ме назначиха за кмет. Имам проблем с трима хлапаци, преди две години ги осъдиха на три години затвор за убийство на сърна с малко. Преди месец с много рушвети едвам ги освободих от затвора, единият е син на мой другар от фронта. Чувам, че правила някаква група да се бунтуват против правителството.

– Тази беля не ти трябваше, да се занимаваш и с проблемите на хората! – допълни Ружка.

– Нека свърши войната. Малките следващата година ще ги пращаме на училище, ще намаля стоката и ние с Ружка ще си караме тук старините на чист въздух. Братко, не се притеснявай, ще помогнем с каквото можем! – допълни Андрей.

След седмица пред портата на Христо в Рибарица спря кола. Андрей слезе от колата, отзад бяха вързани крава и до нея теле, овчарче караше пред себе си десет овце. Христо остана изненадан, като видя, че Андрей отваря портата.

– Братко, какво правиш?

– По-добре ми помогни да вкараме стоката, след това ме разпитвай! – отвърна той.

Стовари чувал с брашно, каче със сирене, делва с масло. Ружка не беше забравила да сложи и денк с дрехи.

– Братко, ще ми кажеш какво струва всичко, искам да ти платя – развълнува се Христо.

– Още една дума, ако кажеш за плащане, веднага си тръгвам. Ти за мен си роден брат и не ми говори за пари никога! Трябва да се прибирам. Виждаш какви са времената, не искам да пътувам по тъмно, нищо че никога не се разделям с него – показва парабела на кръста си Андрей, постоя още малко и се качи в колата. – Ако имаш нужда от нещо, ми се обади! – шибна конете и потегли.

Нападенията над София продължиха. Англо-американските самолети продължаваха да хвърлят бомби и над други градове на страната, войната не беше символична. Недоволството от политиката на правителството започна да обхваща и части от армията. В присъствието на царя и представители на немския генерален щаб никой от инженерната дружина не пожела да отиде на Източния фронт. Единственият, който направи три крачки пред строя, през нощта беше намерен обесен в банята. Полицията започна разследване. Беше разкрит заговор за изнасяне на оръжие за партизаните. Пет млади войници от Брезнишко бяха осъдени на смърт и разстреляни. В ротата на запасниците също започна разследване. Миле Яначков служеше там и беше арестуван. Вуйчо му Стаменко хвърли много пари и само него осъдиха на пет години затвор.

– Така му се пада на тоя хаймана, добре че отърва въже-то! – каза той на сестра си.

Стаменко остави кръчмата в Градище и започна да помага на синовете си в София. Най-големият, Спас, беше завършил химия в Германия. Купуваха спирт от захарните заводи и произвеждаха вино и ракия. Имаха неограничен кредит от немската търговска банка и изпълняваха поръчки за немската армия.

Втората световна война беше обхванала целия свят, пет години хора от различни страни и континенти се избиваха. България формално не участваше във военните действия. Управляващите символично обявиха война на Англия и САЩ. Европа беше завладяна от Германия. Немската армия вероломно нападна Съветския съюз. Червената армия

с много кръв и милиони жертви отвоюваше метър след метър от родината си и се приближаваше към Дунава. През есента на 1943 година и над София започнаха да падат бомби. В града настана паника. Населението на столицата масово започна да напуска града. Управляващите се скриха във вилите си в Чамкория и единственото нещо, което ги безпокоеше, бе как да запазят властта си. Сменяха се министри, правителства. След нападението на Съветския съюз Българската комунистическа партия възприе курс на въоръжена борба срещу немските окупатори. Всички основни немски части бяха изпратени на Източния фронт и партизаните трябваше да воюват срещу своите братя българи. Българи убиваха българи. Управляващите оцениха главата на партизанин за петдесет хиляди лева, жандармерия, полиция и редовна войска тръгна на лов за партизански глави. Царят „обединител“ беше починал, баща му се излежаваше в замъка си в Кобург и чакаше отново да се върне на престола. Семето, посято от Фердинанд, на двуличие, отлагане, интриги, даваше своите плодове. Българският народ трябваше да изпие горчивата чаша до дъно.

Райна и Цветанка изчистиха къщата. В едната стая живееше братовчед им Стоил.

– Как ще живеем без електричество и вода? – питаше се Райна.

– Войната ще свърши скоро, все ще изкараме някак, какво ще правят тези, които са останали без дом? – отвърна Христо.

Времето все още беше топло. Цветанка с няколко момичета отиде на разходка до селото. Всичко ѝ беше познато. Седем години беше учила тук прогимназия. Замина в София като момиче, в момента беше стройна девойка. Срещна много съученици и познати, между които и Крум Рибарски. Той ги видя и се присламчи към тях.

– Здравей, Цветанке, не си ли в София?

Той няколко пъти беше идвал у тях.

– Ще останем у дома, докато свърши войната – отвърна тя.

– Кой живее сега у вас в София? – попита той.